

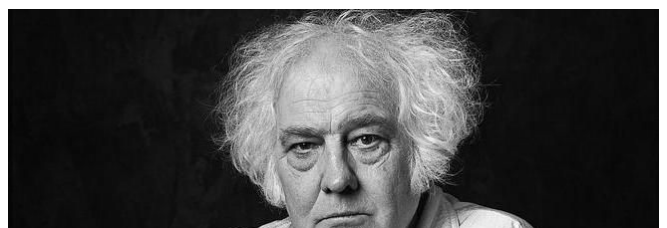
Datum : 27 april 2018

*Jan
Wolkers
Zomer
hitte*

Inhoud

Algemene gegevens van het boek	3
Informatie over de schrijver.....	3
Titelverklaring.....	3
Genre.....	3
Samenvatting.....	4
Keuze.....	6
Personages	6
Schrijfstijl en taalgebruik.....	7
Plaats/Ruimte	7
Tijd	7
Perspectief	8
Thema.....	8
Motieven.....	8
De visie van de schrijver.....	9
Plaats in literatuurgeschiedenis.....	9
Eigen mening	9
Bronvermelding.....	9

Algemene gegevens van het boek

Titel: Zomerhitte

Schrijver: Jan Wolkers

Plaats van uitgave: De bezige bij, Amsterdam

Jaar van uitgave en druk: Eerste druk: 2005

Aantal Bladzijden: 92

Informatie over de schrijver

Jan Hendrik Wolkers (Oegstgeest, 26 oktober 1925 – Westermient, 19 oktober 2007) was een Nederlandse schrijver, beeldhouwer en schilder. Hij werd bekend met de romans Terug naar Oegstgeest (1965) en Turks fruit (1969). Hij weigerde verscheidene prijzen, waaronder de Constantijn Huygensprijs (toegekend 1982) en de P.C. Hooft-prijs (1989).

In weerwil van zijn grote bekendheid als schrijver heeft Wolkers altijd te kennen gegeven dat hij zichzelf in de eerste plaats beeldhouwer voelde. Jan Wolkers was afkomstig uit een gereformeerd milieu waar hij in zijn tienerjaren afstand van heeft genomen. De ouders van Wolkers kwamen oorspronkelijk uit Amsterdam en hadden in totaal elf kinderen, van wie Jan het derde was. Vader Wolkers bezat voor de Tweede Wereldoorlog een slecht lopende kruidenierswinkel in Oegstgeest. Jan Wolkers overleed in zijn slaap op vrijdag 19 oktober 2007, een week voor hij 82 jaar zou worden, in zijn huis op Texel. De week ervoor was Wolkers met wondroos opgenomen in het Gemini-ziekenhuis in Den Helder. Daar werd op maandag 15 oktober geconstateerd dat hij aan een levercirrose leed, die niet meer te behandelen was.

Titelverklaring

De gebeurtenissen spelen zich tijdens een broeierige, hete zomer: het ideale klimaat om op het naaktstrand te liggen en verliefd te worden op een mooie, jonge vrouw als Kathleen. Er gebeuren ook nogal wat hete dingen in een kort tijdsbestek: heftige vrijpartijen, een drugsdeal en twee doden, die er het gevolg van zijn. Als bijkomstige verhaalelement verliest een vogelwachter zijn oog aan een velduil. Het is met recht een hete zomer.

Genre

Het verhaal is een liefdesroman, ook al twijfelde ik daar wel over. Het gaat namelijk niet echt over één belangrijke gebeurtenis, maar het gaat om meerdere belangrijke gebeurtenissen, die met elkaar in verband staan. De gebeurtenissen worden best uitgebreid verteld. De tijd waarin het verhaal zich afspeelt is vrij kort, maar 2 weken, maar het blijft tot het einde een raadsel over hoe het gaat aflopen. De karakterbeschrijvingen zijn niet echt gedetailleerd, maar je komt over de meest belangrijke personen genoeg te weten.

De roman zou eigenlijk regelrecht uit het dagboek van de fotograaf kunnen komen. Het is namelijk op de manier waarop iemand in zijn of haar dagboek schrijft geschreven. Je leest hoe hij erover denkt, wat hij voelt en hoe hij zich uit dingen probeert te redden.

Samenvatting

De ik-verteller is een fotograaf die twintig jaar geleden voor het eerst op het eiland was om een fotoreportage te maken van konijnen die aan myxomatose leden. Daarna komt hij er regelmatig terug en huurt hij een zomerwoning van een eilandbewoner. Wanneer hij met zijn camera op pad is, ziet hij op het naaktstrand een mooie, jonge vrouw, een kickboksende Venus. Hij raakt echter geobsedeerd door d'r haargroei. Zoals de meeste vrouwen anno 2005 heeft ze geschoren schaamhaar, maar hij ziet wel dotten haar onder haar oksels. Dat is voor een moderne vrouw ook wel bijzonder. Hij gaat naast haar liggen en hij moet zich van haar uitkleden, omdat hij op het naaktstrand ligt. Ze komen met elkaar in gesprek. Ze werkt in de zomer enkele maanden in een disco op het eiland om haar studie geschiedenis te kunnen betalen. Ze heet Kathleen. Ze beloven elkaar later weer te zien.

Die avond gaat de fotograaf naar de disco waar Kathleen werkt. Het zit er vol met boerenpummels die te veel zuipen. Gelukkig kan Kathleen die pummels verbaal gemakkelijk de baas. Hij wacht op haar, maar als de disco sluit, stapt ze in een auto bij een oudere man. Hij is eigenlijk een beetje jaloers, omdat hij wel wat voor haar voelt.

Hij ontmoet dan Federici, een oudere man die jarenlang met een "rich old lady" door Europa heeft getoerd en menig museum aan de binnenkant heeft gezien. Ook deze oudere man heeft een oogje op Kathleen, maar in de loop van het verhaal blijkt dat het zuiver een platonisch oogje is. Aangezien hij kunstminnaar is, zou hij wel eens een literaire afsplitsing van Wolkers kunnen zijn.

Ook de volgende dag ziet de ik-verteller deze Federici weer, die opnieuw wat van zijn avonturen met de oude vrouw vertelt. Nadat hij wat foto's genomen heeft, gaat de fotograaf naar het naaktstrand en ja hoor, daar verschijnt Kathleen weer. Ze vertelt hem dat verderop op het strand kwallen liggen die eigenlijk gefotografeerd moeten worden. Maar het is een smoes om met hem mee naar zijn kamer te gaan. Daar vertelt ze over de oude man: ze wordt door hem betaald als ze zich voor hem bevredigt. De fotograaf vraagt of ze dat ook voor hem wil doen en ze wil dat wel.

Wanneer hij de volgende dag op een terrasje zit, komt de oudere man bij wie Kathleen na de disco in de auto stapte, daar ook zitten, even later gevolgd door een jongeman die er een beetje crimineel uitziet. Ze vinden het niet leuk dat hij een foto van hen maakt. Later ontmoet hij een vogelwachter van het eiland die hem vertelt dat hij een nest met velduilen weet te zitten, waarvan de fotograaf een foto kan maken. Ze gaan er naar toe, maar omdat velduilen gevaarlijk zijn als ze broeds zijn, gebeurt er iets ergs. De velduil pikt een oog uit bij de vogelwachter. Het is een dramatische gebeurtenis. De fotograaf zorgt ervoor dat er een ambulance komt. Hij heeft er ook een foto van genomen.

Het voorval speelt erg door zijn hoofd en hij wil het allemaal van zich af vertellen aan Kathleen, maar ze is niet in de disco. Wel ontmoet hij opnieuw Federici. Ze hebben het over Kathleen en speculeren over haar afwezigheid, ze drinken een slobberwiltje en Federici maakt voortdurend aantekeningen. Hij noemt het waarnemingen. Ze drinken zoveel dat de fotograaf eigenlijk niet meer mag rijden, maar hij doet het toch. Onderweg vindt hij zich een gevaar op de weg en hij zet zijn auto langs de kant. De politie die langs komt, kan hem zo niet veel maken.

De volgende dag gaat hij weer naar het strand en ziet een vreemd tafereel. Kathleen en de jongeman zijn op het strand. De bodyguard gaat surfen en brengt een zware rugzak afkomstig van een zeilboot aan wal. Waarschijnlijk gaat het om een drugssmokkel. Als de

politie komt, houdt Kathleen die aan de praat en de jonge man verstoppt de rugzak in de duinen. De fotograaf heeft die rugzak echter snel gevonden en verstoppt die op een andere plaats. Dan gaat hij weer terug naar huis. Hier zit Federici op hem te wachten: hij vertelt wat hij gezien heeft op het strand. Federici vindt het niet handig en zegt dat hij beter de politie had kunnen waarschuwen. De ik-figuur zegt dan dat hij in dat geval ook Kathleen verraden zou hebben. Federici die al gezien heeft dat de jongeman een pistool droeg, zegt dat hij een pistool bezit uit de tijd dat hij met de oude dame door Europa toerde. De fotograaf mag het wapen voorlopig wel hebben. Die denkt dat hij het niet nodig heeft. Hij gaat daarna wat bloemen van dichtbij fotograferen en als hij omhoog blik, kijkt hij in de loop van het pistool van de jonge crimineel die hem dwingt de rugzak met drugs weer op te sporen. Ze gaan het duingebied in, waar de fotograaf zich wat zekerder voert, omdat hij er al jaren foto's maakt. In een moerassig gebied laat hij een zware wilgentak naar achteren schieten, die precies op de keel van de jonge crimineel terechtkomt. Die is meteen dood. Hij ziet dat hij recent een hartoperatie heeft ondergaan en bindt de zware rugzak aan hem vast. Hij laat hem met rugzak en al onder water verdwijnen.

Thuisgekomen ziet hij dat Federici op hem wacht. Hij vertelt weer over de jongeman, maar eindigt ermee dat die in een sportwagen is gestapt en verdwenen is. Federici twijfelt eraan of hij hem moet geloven. Die avond verschijnt Kathleen in zijn woning: ook zij komt namens haar baas (de oude man) verhaal halen. De ik-figuur vertelt opnieuw het verhaal. In ruil daarvoor krijgt hij een adembenemende portie seks. Het pistool dat hij van Federici heeft gekregen, is de volgende morgen verdwenen, net als Kathleen. Wordt hij toch door haar bedrogen?

De ik-figuur gaat naar het hotel waar Federici verblijft en vertelt hem nu de ware toedracht van de dood van de jonge man. Federici schrikt er wel van. Daarna gaat de fotograaf naar de woning van Kathleen en die vertelt het verhaal dat de oude man zelfmoord gepleegd heeft. Ze heeft er geen wroeging over en opnieuw beleven ze seksueel plezier aan elkaar. De fotograaf vindt dat ze samen weg moeten gaan van het eiland. Hij nodigt haar uit bij hem te komen wonen. Ze stemt erin toe, maar moet nog wat voorbereidingen treffen. Daarna wordt het nog noodweer in de broeiende zomerhitte die er steeds geheerst heeft en in dat noodweer komt Federici hem nog een keer bezoeken. Ze praten nog wat over de zelfmoord van de oude drugsbaas: Federici heeft zo zijn twijfels. Wanneer de ik-verteller aangeeft dat hij met Kathleen verder wil, twijfelt Federici aan de goede bedoelingen van haar. Hij waarschuwt dat liefde blind kan maken. (een mooie woordspeling in dit verhaal waarin steeds over uitgepikte ogen wordt gesproken) Toch heeft hij ongelijk, want wanneer hij Kathleen gaat ophalen, is ze er inderdaad klaar voor om met hem af te reizen. Op de boot naar het vasteland ontdoet ze zich van het pistool. Dat is alvast een geheim minder. Ze zegt tegen de fotograaf, dat hij ook nog een geheim voor haar verbergt. Dat zal hij later ooit wel eens vertellen.

Maar in het begin van de roman, toen ze elkaar op het naaktstrand ontmoetten had ze al gezegd: "Je moet nooit teveel weten. Wat je niet weet, bestaat niet." Eerst gaat ze met de fotograaf naar zijn vakantiehuis in Frankrijk, waar hij schelpenzand zal kopen waarin zij zich zal mogen wentelen en dan zal hij een foto van haar maken.

Keuze

Ik heb voor dit boek gekozen, omdat we tijdens de les al de verfilming van dit boek hebben gezien en was het dus goed vergelijkingsmateriaal om ook het boek te gaan lezen.

Personages

Kathleen

Kathleen is een mooie, seksueel onbevangen geschiedenisstudente die er op het Waddeneiland een baantje op na houdt om haar studie kunnen betalen. Ze is exhibitionistisch ingesteld: scheert haar bikinilijn, maar niet haar oksels en deinst er ook niet voor terug om zich te bevredigen terwijl anderen toekijken. Ze denkt niet na bij de betrokkenheid van de drugsdeal. Uiteindelijk gaat ze toch met de verteller mee, hoewel wordt gesuggereerd dat ze het zal laten afweten. Waarschijnlijk is er toch sprake van een hartstochtelijke liefde.

De verteller

De verteller is een beroepsfotograaf, vooral van natuurbeelden. Hij heeft oog voor het mooie in de natuur. Hij valt ook op de mooie, naakte Kathleen. Hij is eigenlijk een beroeps voyeur die veel dingen waarneemt. Hij durft wel, want hij begraaft de drugs van de criminelen op een andere plek en hij doodt de jonge crimineel, zij het met enig geluk. Hij heeft het volste vertrouwen in de liefde voor Kathleen. Hij heeft gevoel voor humor.

Federici

Federici is een echte levensgenieter. Hij drinkt graag zijn whisky en hij vertelt dat hij vroeger als gezelschapsheer van een oudere, rijke vrouw door Europa heeft getoerd. Daarover kan hij mooie verhalen vertellen. Daardoor heeft hij grote kennis van zaken (met name over kunst) gekregen. Hij maakt van alles wat hij ziet aantekeningen en die waarnemingen komen later goed van pas. Het lijkt een beetje op een afspiegeling van de oude Wolkers, die immers ook zo'n waarnemer en kunstkenner is. Hij is verliefd op Kathleen, maar hij wordt door haar niet seksueel geprikkeld. De liefde is platonisch. Hij heeft eigenlijk de functie van een oude, wijze man die de verteller aan het eind ook nog eens waarschuwt voor liefde die immers blind maakt.

De oude man

De oude man maakt niet al te veel karakterontwikkeling door in de novelle. Hij wil graag dat Kathleen zich bevredigt, terwijl hij toekijkt. Hij is de baas van een drugshandel die zich laat vergezellen van een jonge bodyguard. Ze doen er alles aan om zo onopgemerkt mogelijk te blijven en willen liever niet gefotografeerd worden door de verteller. Wanneer de oude man hoort dat zijn jonge partner er vandoor is met de drugs, pleegt hij zelfmoord. Waarschijnlijk doet hij dat, omdat hij bang is voor de grote bazen van de drugshandel.

Schrijfstijl en taalgebruik

De stijl van Wolkers in deze novelle is karakteristiek voor zijn gehele werk. Er spreekt altijd een heel krachtige vitaliteit uit. Hij deinst er niet voor terug om seksueel getinte scènes onverbloemd in zijn boeken op te nemen. Dat heeft hem in de beginjaren van zijn schrijverschap wel stevige kritiek opgeleverd. Ook gebruikt hij kernachtige metaforen. In dit

verhaal zou je niet zeggen dat er sprake is van een 80-jarige schrijver.

Enkele voorbeelden van de expliciete stijl over seksuele handelingen:

Federici vertelt over zijn vroegste herinnering:

"Ik was denk ik een jaar, een mollige baby, echt een putto. Als mijn moeder mij verschoonde en mijn onderlijfje waste, u weet wel, dan krijgen baby's zo klein als ze zijn een erectie en gaan urineren. En nu zie ik altijd voor me dat mijn moeder zich over mij heen buigt, mijn slurfje in haar mond neemt en me leeg drinkt."

(blz. 21)

- De verteller vrijt met Kathleen (blz. 70)

"Ondertussen streelde ik haar borsten en wreef haar tepels hard. Ineens zag ik haar okselhaar een beetje naar buiten puilen. Ik deed haar arm omhoog en drukte mijn gezicht in het zijdezachte haar. Ik woelde er met mijn tong door. Er zat zand tussen dat zoutig smaakte".

"Toen ze met de glazen naar me toe kwam, zag ik dat het sperma langs de binnenkant van haar dijen naar beneden liep.

"Zo krijg je nooit kinderen als je het niet binnen houdt."

"Ik sta wel te lekken als een mandje. Hier houd mijn glas eens vast." Ze liep de douche in en ik hoorde de kraan lopen. "Je mag er wel eens wat spaarzamer mee omgaan, met dat kostelijke spul, riep ze. Vandaag of morgen drijf ik gewoon weg. Het schuimt nog ook."

"Ik zal een bordje op mijn rug hangen. Vrijen annex afwas." (blz. 79)

Plaats en ruimte

Plaats van handeling is het naaktstrand op een Waddeneiland. Wolkers die zelf op Texel woont, is goed thuis op de Waddeneilanden. Het valt echter niet duidelijk uit de tekst op te maken op welk Waddeneiland het verhaal speelt, maar er mogen wel auto's rijden op het eiland. Daarmee valt Vlieland af, omdat hier geen auto's mogen rijden. Het enige officiële naaktstrand op de Waddeneilanden is gelegen op Texel. Op andere eilanden zijn wel plaatsen waar naturalisten verblijven, maar dat zijn onofficiële ontmoetingsplaatsen. Dat wil daarmee overigens nog niet zeggen dat het verhaal op Texel speelt vanwege de vrijheid die een auteur zich altijd kan permitteren om informatie te verzamelen.

Tijd

De tijdsaspecten: de gebeurtenissen spelen zich in de zomer. Het is een hete zomer. Aangezien er wordt gesproken over betalingen op het terras in euro's, moet het verhaal zich afspelen na 1 januari 2002. Het is niet onaannemelijk dat de hete zomer van 2003 model voor het verhaal heeft gestaan. Kathleen vertelt dat ze in 1978 is geboren. Dat zou betekenen dat ze in het verhaal op dat moment 25 jaar zou zijn, wat heel aannemelijk is. Dat kan heel aardig kloppen, want aan het einde van de novelle zegt de verteller dat ze bijna klaar is met haar studie. De vertelde tijd is verder enkele dagen tijdens een hete zomer, de verteltijd is 92 bladzijden en het verhaal kan in anderhalf uur tijd gemakkelijk gelezen worden.

Perspectief

De roman wordt verteld door een fotograaf. Hij wordt in beslag genomen door een geheimzinnig drietal. De fotograaf vertelt in de ik-vorm en in de o.v.t. . Het is niet raar dat Wolkers een fotograaf kiest. Zelf is hij beeldhouwer en schilder. Beide kunstenaars zijn uitermate geschikt om dingen waar te nemen, professioneel te kijken.

Thema

Liefdesrelatie: onbereikbare liefde

Centraal staat ook in dit werk de lofzang op de liefde. Een al wat oudere fotograaf (hoe oud is niet echt duidelijk uit de gegevens op te maken) ontmoet op het naaktstrand een mooie, jonge vrouw, Kathleen. Hij is geobsedeerd door haar geschoren schaamhaar, maar daartegenover staat dat zij dotjes haar onder haar oksels heeft. Dat laatste is wel bijzonder in deze tijd. Hij vindt dat wel aantrekkelijk. Ze raken met elkaar in gesprek en het is duidelijk dat de fotograaf verliefde gevoelens voor haar koestert. Hij gaat 's avonds meteen al naar de discotheek waar ze werkt en is in feite ook jaloers wanneer ze aan het einde van die avond bij een oudere man in een auto stapt. Van het een komt het ander: ze zoeken weer contact via de plek op het naaktstrand en dan merkt de fotograaf (een geoefend kijker, desnoods voyeur) dat het meisje deel uitmaakt van een driemanschap dat zich met de drugshandel bezig houdt. Hij zorgt ervoor dat het resultaat van de drugssmokkel wat minder aantrekkelijk wordt door de buit te verstoppert, maar doet daarbij alle mogelijke moeite om het meisje buiten de armen van de politie te houden. In ruil voor die houding geeft de studente geschiedenis hem zijn beloning op lichamelijk terrein, waar de bijna 80-jarige auteur zich weer behoorlijk kan uitleven in sappige details, waarmee hij sinds de eerste publicatie van zijn boeken beroemd en berucht is geworden. De christelijke boekhandels die al bedenkingen hadden tegen de m.i. fraaie voorkant waarop een naakte afbeelding van Wolkers' vrouw Karina te zien is, zullen zich waarschijnlijk ook minder gemakkelijk voelen over de inhoud van de novelle met betrekking tot de clientèle van hun winkels. Wolkers vindt om zijn seksscènes namelijk nog steeds geen doekjes. Zijn hoofdfiguur weet zijn Kathleen buiten het justitiële apparaat te houden, maar daar moeten twee sterfgevallen voor zorg dragen. Eigenlijk draait in dit kleine werkje dus alles om de kracht van de liefde. Aan de andere kant brengt hij dus niets nieuws in de literatuur. Eigenlijk ben ik van mening dat het meer een eerbetoon aan Wolkers zelf is i.v.m. zijn 80-jarige leeftijd dan een breed publiek kennis te laten maken met literair werk. Wie kent Wolkers namelijk niet?

Motieven

Moord

Andere motieven zijn de dood en zelfmoord: de misdadigers leggen het loodje, zodat ook het motief dat "misdadig niet loont" zijn plaats krijgt. Een volgend motief is de liefde voor de kunst: dit keer wordt deze rol van kunstminnaar gespeeld door de oudere man Federici, die als chauffeur met een rijke, oude dame door Europa heeft getoerd en haar daarbij tijdens de bezoeken aan musea heeft vergezeld. Op die manier is hij een kunstminnaar geworden.

Natuur

Wolkers zou Wolkers niet zijn als hij de natuur niet een belangrijke rol laat spelen: zijn liefde voor de natuur, die van het strand en de zee, (de geliefde Waddeneilanden) de bloemen en de vogels die de fotograaf vastlegt, zijn ook typisch voor zijn werk. Vanaf zijn eerste romans lijkt de schrijver heel erg betrokken bij de natuur en zijn liefde voor dieren. Raar lijkt het dat hij de zieke konijnen die hij fotografeert daarna doodslaagt, maar hij doet dat om te voorkomen dat roofvogels (de meeuwen) bij de lijdzaam op hun dood wachtende dieren de ogen uitpikken.

Dat laatste horror motief komt in de roman terug, wanneer een vogelwachter de fotograaf een nest velduilen wil laten zien, maar de broedse uilen zijn zo agressief dat de vogelwachter daarbij een oog wordt uitgepikt. Hier kun je de Wolkers terugvinden van de verhalen in "Gesponnen suiker" bijvoorbeeld in "Gevederde vrienden".

Seksualiteit

Wolkers ondersteunt zijn thema met veel gebruikte motieven uit zijn andere werk. De liefde wordt in zijn oeuvre altijd ondersteund door onomwonden seksuele passages : hier voornamelijk tussen de fotograaf en Kathleen. Vandaar dat seksualiteit een belangrijk motief ook in Zomerhitte is. Het exhibitionisme van Kathleen is ook al zo'n seksueel getint motief : ze bevredigt zich terwijl andere mannen toekijken en laat zich ook bewonderen op het naaktstrand.

De visie van de schrijver

Ik denk dat de schrijver met zijn boek een afspiegeling wil geven van waarschijnlijk Texel. Hij laat de lezer realistische beschrijvingen van het eiland lezen. Zo beschrijft hij uitgebreid de prachtige natuur van het eiland, maar ook de mensen die er hun vakantie vieren en die niets anders doen dan op het strand liggen en feesten. Misschien is dit wel de visie van de schrijver.

Plaats in literatuurgeschiedenis

Dit boek valt onder de moderne Nederlandse literatuur. Het boek gaat dus met zijn tijd mee. De schrijver kwam wel in opspraak door overmatig gebruik van Seks en goddeloosheid in zijn boeken.

Eigen mening

Wie het werk van Jan Wolkers kent, zal veel herkenbaars tegenkomen. De motieven liefde dood en seksualiteit zijn onlosmakelijk met deze schrijver verbonden. Ook in deze novelle van de Boekenweek 2005 is dat het geval. Op zich is het best knap dat iemand op z'n 80-jarige leeftijd nog zo'n levenslustig verhaal kan schrijven, maar zoals met de meeste Boekenweekgeschenken het geval is. Het boek heeft maar 92 bladzijden heeft het verhaal onvoldoende uitgewerkt. Het krijgt wel een enorme vertelsnelheid, maar eigenlijk heeft het toch een beetje te weinig diepgang. Ook is het hier en daar wat ongeloofwaardig: een doorgewinterde drugs crimineel zal zich toch niet zo gemakkelijk laten verschalken door een beroepsfotograaf. Ook de motivatie van Kathleen om zich als geschiedenisstudente in de drugshandel te begeven, is m.i. te mager. De oppervlakkigheid waarmee ze in ruil voor geld zich ook seksueel laat gebruiken door oudere mannen, vind ik niet erg geloofwaardig overkomen. Het lijkt me trouwens geen aanbevelenswaardige wijze om je toekomstige vrouw te ontmoeten.

Bronvermelding

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jan_Wolkers

<https://www.literatuurgeschiedenis.nl/20ste/auteurs/lg20036.html>